

Pulp Fiction zonder geweld

Sir Alan Ayckbourn (1939) schreef maar liefst eenenzeventig toneelstukken, vertaald in vijfendertig talen. Men fluistert dat hij de meest opgevoerde Britse auteur is sinds William Shakespeare. Bewijs hiervoor ontbreekt, maar populair is hij absoluut. Ayckbourn is vooral berucht om zijn hilarische komedies, maar wordt ook wel omschreven als de moderne Molière, de Engelse Tsjechov of Ibsen aan zee. De laatste geuzennaam verwijst naar het plaatsje Scarborough aan de Britse kust, waar Ayckbourn sinds 1972 artistiek leider is van zijn eigen Stephen Joseph Theatre. Hier schrijft en regisseert hij al zesendertig jaar zijn stukken.

Het grootste deel van Ayckbourn's werk ontstaan vanuit de titel, zo ook zijn zevenenzestigste geesteskind *Private Fears in Public Places* (Pleinvrees). Het stuk zou in eerste instantie gaan over een aantal mensen in een lift, maar toen het in 2004 uiteindelijk uitkwam had de lift plaats gemaakt voor een veelheid aan locaties; iets dat, zoals Ayckbourn zelf zegt, volledig tegen zijn principes indruist.

"Het principe van waaruit ik meestal werk is: wat is de simpelste manier om het verhaal te vertellen? Wat is de simpelste setting. Krijg ik het allemaal op een locatie? Krijg ik het allemaal in vierentwintig uur? Al die Aristotlesdingetjes. Toen begon ik aan dit stuk. Vierenvijftig scènes, continue wisselende locaties... ik ben bang dat ik een filmscript heb geschreven. Een soort *Pulp fiction* zonder het geweld... een vreedzame *Pulp fiction*."

"Die structuur is ongehoord voor mijn doen. Sterker nog, ik ben behoorlijk kritisch over schrijvers die deze zogenaamde filmische benadering gebruiken bij de constructie van een toneelstuk. Het suggereert luiheid, niet in staat zijn tot het creëren van een behoorlijk dramatische concentratie op het toneel. Het fragmentarische ervan leidt tot een dramatische indigestie, zich uitend in een reeks irritant abrupte scènes. Toch was deze scènestructuur, gezien de aard van mijn verhaal - of beter gezegd verhalen - precies wat ik nodig had."

“In het geval van *Pleinvrees* werd de compositie niet alleen bepaald door de eisen die het verhaal stelde, er klinkt ook een echo in door van het centrale thema van het stuk. Dat onze levens meer met elkaar verweven zijn dan we ons realiseren. Dat iemands daden - hoe onvrijwillig ze ook zijn - rimpels in het water trekken, die veranderen in golven en uiteindelijk de boot van een onbekende, ergens aan een verre oever, doen schudden. Ik ben dol op de gedachte dat wij allemaal figuranten zijn in andermans levens. Dat wij allemaal meer met elkaar verbonden zijn - en daardoor meer verantwoordelijk voor elkaar zijn - dan we ons realiseren.”

“Pleinvrees is in vergelijking met mijn andere stukken behoorlijk donker, het is geen dijenkletser. Het stuk is grappig, maar er zit ook een duistere kant aan. Er wordt me wel gevraagd waarom ik nooit over gelukkige mensen schrijf. Er zijn critici die mijn stukken niet leuk vinden omdat ik volgens hen de draak steek met het beste wat de menselijke aard kan opbrengen. Dat is niet zo. Ik heb niets tegen mijn personages. Het zijn doorgaans vriendelijke mensen en ze bedoelen het goed. Ik laat zien hoe droevig het is dat mensen hun best doen om aardig te zijn en dat het dan toch soms niet lukt. Ik blijf volhouden dat de ergste dingen die er in het bestaan kunnen voorvallen, meestal voortkomen uit handelingen die goed bedoeld waren.”

“Ik schrijf simpelweg de familieadvertenties - geboorte, huwelijk, dood - van de toneelpagina. Mijn stukken gaan over de meesten van ons, niet over sommigen. Er zijn schrijvers die gelukkig zijn met het verbeelden van werelden ver, ver van zichzelf, het publiek en de lezers. Ik niet. Ik schrijf niet over Aztekenkoningen, ik zit meer in de Jane Austen hoek. Mijn karakters hebben meestal tekortkomingen die uit mij komen. De meeste personages zijn een versie van mij met één of andere fobie of een bepaald vooroordeel. Ja, ik heb ongetwijfeld verschrikkelijke jeugdtrauma's maar die heb ik inmiddels zo uitgebuit dat ze onschadelijk zijn geworden.”

In maart 2009 gaat Alan Ayckbourn officieel met pensioen als artistiek leider van het Stephen Joseph Theatre, maar het schrijven houdt hij – naar eigen zeggen - voorlopig nog niet voor gezien.

- *Costiaan Mesu* -